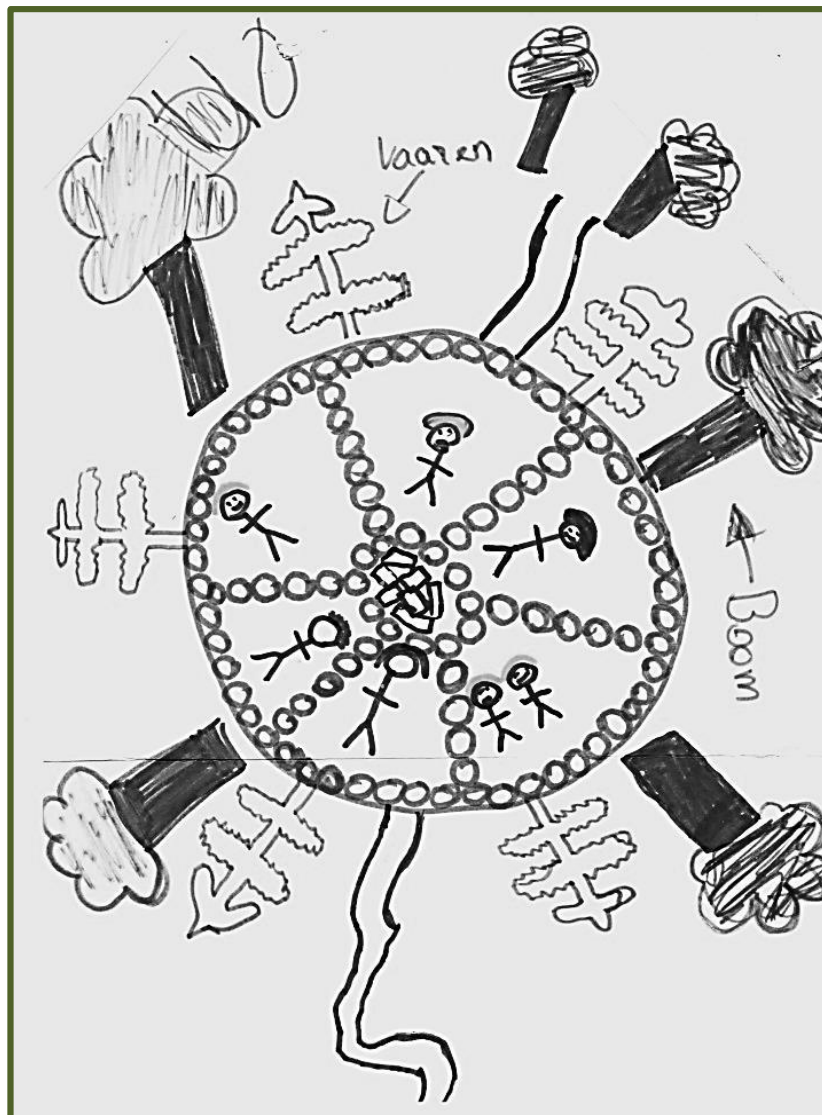

Najaar 2015 nr. 234

De kluunplaats op het Aamsveen, getekend door een leerling van basisschool Het Zeggelt

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

GIDSENGIDS

A G E N D A

Datum	Tijd	Activiteit	Waar / informatie
28 sept.- 16 okt.		Schoolwandelingen Ledeboerpark	Henk Brinks: 06-30584963
4 okt.		Paddenstoelenwandeling	Stepelerveld
4 okt.	13.00-17.00	Beestachtige zondag	Centrale Bibliotheek Enschede
23 okt.	13.30	Publiekswandeling omgeving Witteveen	Start Haarmühle Henk Brinks: 06-30584963
24 okt.		Nacht van de nacht	Hof Espelo, i.s.m. L.O. www.nachtvandenacht.nl
31 okt.		Inspiratiedag, jeugd en jongeren	Aanmelden bij i.suijkerbuijk@ivn.nl
7 nov.		Zuid Esmarke, aan de slag voor de Boomkikker (met EnHOe)	Aanmelden via natuurwerkdag.nl
12 nov.	14.00	Interne stadswandeling, Stokhorst	Start NIVON-centrum
17 dec.	13.30	Interne stadswandeling, Deppenbroek	Start Het Kompas, Lijsterstraat
9 jan.	14.00	Nieuwjaarsbijeenkomst	
Iedere woensdag	09.00 -12.00	Heemtuin-werkochtend	Info tel. 053-4773340

Van de voorzitter

De zomer is nu echt voorbij en het IVN-seizoen is na de zomervakantie voor velen weer in volle vaart van start gegaan.

Nieuw in de nazomer: schoolwandelingen in het Aamsveen. Het was mooi: de Klokjesgentianen en Blauwe knopen bloeiden volop en veel gidsen en leerlingen vonden de herfstige ochtendsfeer prachtig. Wel moeten de scholen het nog een beetje leren. Volgend jaar hopen we op meer deelname.

Er was een heel geslaagd uitstapje, waar een organiserend team al in de zomer heel druk mee geweest is.

De lezing over Bijen en Bomen in de stad door Jan Zwienenberg was bijzonder interessant.

Op 20 september was IVN Enschede aanwezig met een kraam en een heemtuin-tocht op de Twentse landdag.

Over deze activiteiten en nog veel meer is wat te lezen in deze Gidsengids. Zo ook een uittreksel uit de kinderverslagen over de laatste Aamsveen-wandelingen in mei, juni. Daarvan is ook het plaatje op de voorpagina een verslag. Had U het herkend?

Zelf vind ik het heel grappig dat ik aan de verhaaltjes van de kinderen de gids meen te kunnen herkennen. We hebben allemaal onze eigen stijl en gewoontes!

Goed idee van zo'n kind om niet alleen de gids maar ook het Aamsveen voor de wandeling te bedanken!

Verder zijn er verschillende leuke en informatieve stukjes over wat we allemaal ontdekken in de natuur en wat daar mee samenhangt zoals goastokken, het herdenkingsjaar van Thijsse, gallen en de modernste manier om een wandelroute uit te zetten: per app. Gelukkig voor mensen met domme telefoons: je kunt de routes ook downloaden.

Herfst en winter zijn wat rustigere tijden voor onze IVN afdeling, maar we gaan niet stilzitten. Ik wil graag de interne wandelingen in de stad op 12 november en 17 december onder ieders aandacht brengen. Het is weer tijd om natuur in de stad te promoten; tegenwoordig noemt men dat biodiversiteit. IVN deed dat jaren geleden ook al en we gaan op deze wandelingen kijken wat we nog met de routeboekjes die we vroeger gemaakt hebben kunnen doen. Volgend jaar hopen we wandelingen voor publiek te organiseren, mogelijk naar aanleiding van die oude routes.

Op **7 november** is weer de **Landelijke Natuurwerkdag**.

IVN organiseert zelf geen activiteiten op deze dag, maar omdat we deel uitmaken van het Boomkikkerplatform in Enschede zijn we wel betrokken.

Er gaat namelijk gewerkt worden **voor de boomkikkers in de Esmarke**. De organisator is Natuurwerkgroep EnHOe. Omdat er beperkt plaats is op alle locaties moet men zich hiervoor aanmelden. Dit is altijd een bijzonder gezellige en leuke dag. Je kunt zelf bepalen hoe hard je werkt, te zwaar hoeft het dus niet te zijn en je komt nog eens op plekken waar je anders nooit komen kunt!

Natuurlijk is het ook heel nuttig werk!

Ga naar www.natuurwerkdag.nl, zoek de locatie, vind alle informatie en geef je op.

Hanneke van Dorp

Jaarlijks uitstapje

Stichting
Veenmuseum
Vriezenveenseveld

Wat hebben we met elkaar een prachtige dag gehad! In de aanloop er naar toe werden we door de organisatie gewaarschuwd per mail met de volgende tekst:

Willen jullie, i.v.m. de hoge temperatuur en de open vlakte/ruimte waar wij morgen zijn, er aan denken hoofdbedekking en een flesje water mee te nemen. ☀

Nou, als dat geen goed begin is!

Het was dan ook werkelijk prachtig weer! Ons startpunt was de parkeerplaats aan de Helmerzijde. Een prima plek om elkaar even te ontmoeten en vandaar met goed gevulde auto's naar Vriezenveen te reizen om daar met elkaar een bezoek te brengen aan het veenmuseum. We kregen daar een enthousiaste rondleiding per trein en hadden ook ruimschoots de tijd om zelf rond te kijken en onze gids het hemd van het lijf te vragen.

Ik merk bij mezelf dat ik telkens weer enorm onder de indruk raak van het grote contrast van het leven toen met het leven van nu. Wat is de welvaart enorm toegenomen! Zoveel dingen die nu voor ons zeer vanzelfsprekend zijn, waren er toen niet of kosten zoveel inspanning...

Mensen hadden het zwaar en als je in het verkeerde huis/hutje geboren was, kwam je ook niet verder vooruit. Voor velen een uitzichtloos bestaan. En dat nog niet eens zo heel erg lang geleden...

Tegelijk ook het besef dat mensen veel meer met de natuur leefden en moesten gebruiken wat die in hun directe omgeving te bieden had. Dat is ook een groot verschil en dat maakt mij ook steeds weer bewust hoe belangrijk het werk is wat we doen als we met de schoolkinderen op pad gaan in de natuur en hun de kennis doorgeven die wij nog hebben. Kennis die de meeste kinderen vooral via de televisie en computer zullen tegenkomen, maar die toch heel anders wordt ervaren als je het aan de lijve ondervindt.

Toen we enigszins uitgekeken waren, stond er een heel erg mooie en zeer smakvolle lunch voor ons allen klaar. De organisatie had zich ernstig uitgesloofd en er werd zichtbaar door een ieder van genoten! En toen nog een fijn bezoek aan de vijvertuinen van Ada Hofman !

Ook daar werd genoten! Dat was overal te zien. De een wandelde rond, de ander streek neer op een van de vele bankjes om gewoon heerlijk te genieten van het weer en de omgeving. Weer een ander was volop inspiratie aan het opdoen voor plannen in eigen tuin. Er werd een hoop kennis over en weer uitgewisseld, maar er was ook ruimte deze dag om elkaar te ontmoeten en eens fijn bij te praten.

Een van de reacties die later per mail binnenkwam was de volgende:

Het was een zeer geslaagd uitstapje, goed voorbereid en georganiseerd, het leerzame en interessante Veenmuseum, de prachtige vijvertuinen en de uitstekende verzorging voor de 'inwendige mens' ☺, ☔, en...., daarbij ook nog eens mooi weer! ☀ 👍

Ik kan het alleen maar beamen. Die complimenten mag de organisatie in de zak steken! En stiekem verheug ik me nu al op het uitje van volgend jaar!

Celia Horst

Avondwandeling op de Lonnekerberg

Op een prachtige zomeravond in juni verzamelden zich rond 19.00 uur zo'n 40 wandelaars aan de Bergweg in Lonneker. En onder begeleiding van Lidy Vrijheid, een dame van Landschap Overijssel en ondergetekende gingen ze in twee groepen op pad om met z'n allen de Lonnekerberg te verkennen.

En ook vanavond was er weer genoeg te ontdekken : bospaardenstaart, duivelsbeet, munt, klaverzuring, digitalis/vingerhoedskruid, haarmos, fluitenkruid, hennepnetel, adelaarsvaren, gevlekte orchis, blauwe bosbes, rode bosbes. Het werd een relaxte en gezellige wandeling.

Tineke Eitink

Waterweekend deel 1

13 en 14 juni waren de landelijke slootjesdagen van het IVN.

Een weekend vol met waterpret! En ook in Enschede kon er van alles gedaan worden. 13 juni hadden wij onze Slootjesmiddag gepland aan de rand van een zeer kinderrijke wijk. Tenminste, dat dachten we gezien te hebben bij de voorbereidingen...

Tussen het Groot Brunink en de woonwijk er tegenover ligt de oude ijsbaan. Een prachtig gebiedje met een beek die er zeer uitnodigend uit ziet om in op onderzoek uit te gaan. We hadden al gezien dat er bloedzuigers in zaten en visjes. Dat er allerlei beestjes op en rond het water vlogen. En er waren veel wandelaars, fietsers en kinderen, die overigens erg nieuwsgierig waren wat wij daar zoal uitspookten met onze netten. Dus nodigden we hen meteen uit voor de zaterdag erop, dan was immers het slootjesweekend en wilden we graag op ontdekkingsstocht met al die kinderen. Een prima plek dus voor onze slootjesmiddag. Dat was op het moment van voorbereiding... toen de zon scheen en het korte- mouwen- weer was.

Op die bewuste zaterdag 13 juni kwam de regen met bakken uit de hemel zetten toen ik op mijn fiets zat, op weg naar de Bruninkslaan. En ik was niet de enige die al nat was voor we überhaupt iets hadden opgevist...

Zouden er nu wel mensen komen? We maakten ons toch wat zorgen. Toch maar de boel opgezet in de verwachting dat het toch wel gauw wat droger zou worden. En gelukkig bleek dat niet voor niets. Al gauw zagen we een vrolijke tante met haar neefje aan komen. Ze waren beiden voorzien van poncho en regenlaarzen en hadden ook een flinke lading enthousiasme mee genomen! Geweldig om te zien. Het motto "slecht weer bestaat niet, slechte kleding wel", werd hier even heel beeldend weer gegeven. Het mannetje was helemaal blij met de zoekkaart die hij kreeg en zo begonnen we al snel aan ons waterdiertjes- avontuur. Gewapend met teil, net, loeppotje en "inspecteurs-glaasje" (vergrootglas) zijn we een hele tijd zoet geweest. Hij kreeg er geen genoeg van. En toen hij ook nog een netje kreeg met daarop zijn eigen naam, was het feest compleet!

Gelukkig kwamen er na verloop van tijd ook nog wat anderen, al bleef het betrekkelijk rustig bij het water. Best een beetje jammer. Maar de kinderen, ouders en grootouders die er wel waren hebben een superleuke middag gehad. Er werden herinneringen opgehaald aan vroegere kinderjaren en ik kreeg de

indruk dat er mensen bij waren die dit thuis in eigen omgeving ook zouden gaan doen. Aan enthousiasme ontbrak het in elk geval niet!

De volgende dag was het de Rutbeekbelevingsdag en daar werd er vrolijk verder gevestig. Dit keer met een stuk beter weer.

Celia Horst

Waterweekend deel 2

Rutbeekbelevingsdag 14 juni.

Onder een mooie parasol stonden we bij het water: Ineke, Hanneke, Lidy, Tineke en Mieke. Tegen 12 uur kwamen de eerste belangstellenden. Tot 5 uur hebben we veel gezinnen met kinderen gehad die met een schepnetje waterbeestjes en visjes vingen.

Deze werden in de bak nauwkeurig bekeken door Hanneke en benoemd. Het enthousiasme van de kinderen stak ook de vaders aan die net zo hard mee schepten. Het was een hele gezellige dag!

Lidy Schans

NATUUR IN EIGEN TUIN

Ook leuk in de zomer: voor de vogels zorgen

Vroeger zei iedereen dat pinda's na de winter opgeruimd moesten worden omdat de vogels die anders aan hun jongen zouden voeren; dat zou gevaarlijk zijn. Ik heb dat altijd een onderschatting van vogelouders gevonden: alsof die zelf niet zouden weten wat goed voor hun jongen is.

Gelukkig adviseert de Vogelbescherming niet meer alleen in de winter te voeren en kan ik nu met goed fatsoen in mei en juni mijn pindakaaspot nog eens vullen en wat pindanetjes buiten hangen.

Omdat we twijfelden of pindakaas wel zulk goed vogelvoer is geven we de vogels geen pure pindakaas meer maar mengen een halve pot zachtjes

verwarmde pindakaas met een halve pot vogelzaad. In de zomer bleek vogelzaad moeilijk te krijgen en zo kwam het dat er een speciale zak onkruidzaad van de Welkoop aangeschaft werd om door de pindakaas te roeren. De vogels eten het graag, maar ze knoeien en natuurlijk ook mee. Inmiddels groeit er boekweit onder de pindakaaspot. Hopelijk blijft het daarbij....

Eigenlijk ben ik in de zomer meestal te lui om vogels voer klaar te maken, maar de tijd dat de jongen gaan uitvliegen biedt meestal zo veel vermakelijke tafereeltjes bij de pindakaaspot dat ik vooral voor mijn eigen plezier toch nog een paar weken pindakaas meng en potten verwissel.

Dan kan ik bijvoorbeeld genieten van zo'n mussengezin: de nog wat vaal gekleurde, rommelig in de veren zittende jongen nemen plaats op het plankje boven de pot, een ouder gaat pindakaas pikken en voert dan de jongen die met wild gefladder de aandacht trekken. Na een paar dagen leren ze zelf de weg en hebben pa en moe waarschijnlijk ook wel genoeg van het voeren. Ook de ouders Grote Bonte Specht verlenen hun net uit gevlogen jongen zulke diensten. Vaak gaat het jong een paar meter verder tegen een boomstam zitten wachten tot een ouder iets komt brengen. Het was heel grappig te zien hoe zoon Specht, toen zijn zusje al lang door had hoe ze zelf pindakaas moest snoepen als maar zat te zoeken en om de pindakaaspot fladderde, er bovenop landde, zich naar beneden boog, maar er niet bij kon, zich duidelijk afvragend hoe je toch bij dat lekkers kwam, zonder het te pakken te krijgen. Dat duurt een dagje, maar dan leert krijgt zo'n dier het door en zie je hem steeds geroutineerder worden.

Iets dat soms net zoveel plezier oplevert als vogels voeren, wat ik wel de hele zomer volhoud, is het vullen van de waterbakken die ik in de tuin heb staan. Alleen in de winter bij vorst leg ik de bakken soms een paar weken op hun kop om te zorgen dat ze niet bevriezen.

De eekhoorns en ongeveer alle vogels die we in de tuin hebben komen er geregeld drinken en soms ook baden. Overigens zijn vogels wel viespeuken. Het water moet geregeld ververs worden en dan zit er echt wel meer vuil in dan alleen afgevallen bladeren.

In de tijd dat de jonge vogels uitvlogen was het dit jaar extra druk bij het water. Misschien kwam dat ook wel omdat het toen vaak erg warm weer was en houden ook vogels dan van een lekker koel bad en een extra slokje water.

Het was geweldig leuk om te zien hoe een spechten-jong zat te badderen op een hete dag. Helaas was dat niet zo gemakkelijk te fotograferen. Op de foto is hij een slokje aan het drinken. Nu het herfst wordt en alle jonge vogels volwassen geworden zijn merk ik nog wel eens dat al het water uit het vogelbad gespetterd is. Het wordt wel gebruikt, maar ik zie het niet zo vaak. Zouden ze er minder behoefte aan hebben nu het kouder is, of zijn er minder vogels in mijn tuin in deze tijd van het jaar? Dat zou natuurlijk ook kunnen komen doordat ik ze nu niet voer.

Hanneke van Dorp

Bijen en bomen: partners in de stad

Op donderdagavond 10 september jl. verzamelden zich zo'n 13 belangstellenden in het NIVON-centrum aan de Dotterbloemstraat. Vol verwachting liep ook ondergetekende het gebouwtje binnen. We zouden vanavond een lezing bijwonen met als thema "Stadsbomen en bijen".

Ik was erg benieuwd, eigenlijk weet ik niet zo heel veel van bijen. Gelukkig

kon Jan Zwienenberg veel aan ons vertellen en laten zien.

Wat kan deze man boeiend en gepassioneerd vertellen! Hij had prachtige foto's ter illustratie bij zich en ook nog een takje van de Chinese/Wimperlinde. Een bijzondere linde die pas in september bloeit en zo rond een uur of zes in de avond echt heerlijk begint te geuren! Het blad lijkt wel voorzien van een rand vol wimpers, vandaar ook zijn naam. In Hengelo staan 15 van deze prachtige bomen die erg geliefd zijn bij de bijen. En die link had ik zelf toch niet zo gelegd: bijen en bomen...

Als ik aan goed zorgen voor bijen denk, dan denk ik aan bloemen in de tuin, kruidenplanten die bloeien, dat soort dingen. Maar Jan wist ons te vertellen dat één flinke kersenboom toch verantwoordelijk kan zijn voor een opbrengst van 2 kilo nectar. Voor 1 kilo honing heb je maar liefst 10 miljoen bloemen nodig. Dat is een flinke tuin vol bloemen, een bloeiende boom is dan toch heel wat effectiever. En om de bijen langere tijd te kunnen dienen is het handig als je je er in verdiept welke bomen wanneer bloeien. En dat is wat Jan doet: kijken welke bomen er zoal staan in de omgeving en welke er interessant zijn voor de bijen. Hij legt dit vast en maakt echt prachtige foto's. Hiermee kan hij van grote adviserende waarde zijn voor hen die gaan over bomenbeheer in steden. Maar ook voor de burger die graag aan de bij wil denken en plek heeft in de tuin.

Jan legde ook van alles uit over het leven in en om de bijenkorf. De verschillende taken die bijen hebben. Hoe alles strak georganiseerd is. Het is een bijzonder volkje, die bijen. En ik zou er eigenlijk best nog veel meer van willen weten.

Een paar leuke weetjes die deze avond langskwamen:

- *Een bij verzamelt nectar in een straal van zo'n 2 á 3 kilometer rond het nest.*
- *Honing is sterk ingedikte nectar.*
- *Eet nooit een rotte banaan in de buurt van een bij. Je zal gegarandeerd ruzie krijgen.*
- *Sommige bloemen hebben een ingebouwd stoplicht.*
- *Als een bloem geurt valt er wat te halen.*

Nog een paar interessante titels over dit onderwerp zijn de volgende:

- Bijenplanten: nectar en stuifmeel voor honingbijen, Arjen Neve & Raymond van der Han
- Een verhaal met een angel, Dave Goulson
- Niet zonder elkaar, bloemen en insecten, Natuurmedia (ISBN 9789082043648)

Celia Horst

Vreemde vruchten

Op een mooie zondagochtend begin augustus liepen Henk en ik vanaf Molenbelt het Buurserzand in. Het viel ons op dat er al paddenstoelen stonden. We genoten van de indrukwekkende bomen, wilde plantjes, prachtige oude jeneverbessen, nog wat bloeiende dopheide en de grote paarse vlaktes met struikheide.

De blauwe Klokjesgentiaan stond in bloei, helaas zonder afgezette eitjes en zonder Gentiaanblauwtje in de buurt.. Aan Henk het bijzondere verhaal verteld over deze waardplant en symbiose tussen vlinder, of eigenlijk rups, en de knoopmier. Wat zit de natuur toch mooi in elkaar !

Door het zonnige warme weer waren er veel vlinders en sprinkhanen. Jacques, die we bij het bezoekerscentrum troffen, kon ons precies vertellen welke vlinders we gefotografeerd hadden, o.a. het Bruine en Bonte Zandoogje, Bruinblauwtje, Boomblauwtje, Icarusblauwtje en Heide blauwtje.

Eén mysterie bleef me echter tot aan huis vervolgen. Dat was een vrucht (?) die ik onderweg aan een eikentak zag hangen. In eerste instantie dacht ik aan een zomereik of Hongaarse eik. Thuis opgezocht in mijn Bomenboek. Echt geen idee wat het kon zijn.

Reacties op onze foto's varieerden van ziekte, vervorming, tot gal van zomereik.

Maar een gal is toch vaak een soort glad bolletje? Al deze bolletjes hadden mooi gevormde, regelmatige schubben aan de buitenkant. En gelijkmatig verspreid door de hele eik. Stuk voor stuk echte kunstwerkjes.

Bij het opensnijden zag ik hier alleen vezels, licht harig, beetje houtig. En er zat absoluut geen beestje in, er zat helemaal niets in. Wat nu ?

Gelukkig zette Hanneke ons op het goede spoor. Volgens haar zou het de Ananasgal of Eikenroos kunnen zijn. Snel op internet gespiekt en ja hoor, dat is hem vast, zou zomaar kunnen..

Info Wikipedia : De Ananasgal of Eikenroos bij de zomereik en wintereik wordt veroorzaakt door een galwesp. De wesp legt één ei per bladknop. De schutbladen van de bladknop groeien dakpansgewijs uit tot een 2 tot 3 cm grote, op een dennenappel lijkende gal.

Voor meer info over gallen :

<http://www.plantengallen.com/collectie/wespen.html>

De alinea aan het begin van deze site vermeldt iets over je eerste kennismaking met gallen, en de valkuil om vervolgens alle soorten die je tegenkomt dan meteen enthousiast te willen verzamelen. Oeps, daarin herken ik mezelf onmiddellijk. Hmm ... misschien toch maar even pas op de plaats maken.

Tineke Eitink

Jac. P. Thijssse, bioloog en natuurbeschermer
(1865-1945)

Een poosje terug werd ik er op geattendeerd dat dit jaar een bijzonder jaar is als het gaat over Natuureducatie zoals wij dat nu kennen. Dit jaar is het namelijk 150 jaar geleden dat Jac. P. Thijssse werd geboren.

Voor velen is deze naam een begrip en roept het wellicht allerlei jeugdherinneringen op. Denk bijvoorbeeld aan de Verkade-albums. Voor mij (ik ben duidelijk van een jongere generatie) ging er geen lichtje branden bij het horen van deze naam en ook de door velen genoemde Verkade-albums zeggen mij niets... Dus ben ik eens gaan rondzoeken naar informatie. En dan kom je al snel op de website van de Heimans en Thijssse Stichting. Daar is veel informatie te vinden over het vele werk dat deze mannen hebben verricht om de natuur in ons land in stand te houden, maar vooral ook om de mensen aan te zetten er op uit te trekken en de natuur te beleven en ontdekken. Want, dat wat je weet te waarderen en waarvan je kan genieten, daar ben je zuinig op! En dat was voor die tijd toch een behoorlijk vernieuwende manier van werken. En voor ons een heel herkenbare.

Denk bijvoorbeeld aan de manier waarop we er met de schoolkinderen op uit trekken in het Aamsveen, het Groot Brunink en het Ledeboerpark. Ook wij gaan met deze kinderen er op uit om samen te ontdekken en leren van dat wat je ziet, voelt, ruikt, proeft en ervaart. Er bewondering voor krijgen en er van genieten. Zo nam Thijssse zijn schoolkinderen ook mee naar buiten, de natuur in en liet ze leren van dat wat ze zagen en niet enkel leren vanuit de boeken.

In mijn boekenkast ontdekte ik tot mijn verrassing dat ik toch ook iets van Jac.P.Thijssse heb. Geen Verkade-album, maar wel een wandelboekje. Uitgegeven in 1904! Hij schreef het samen met E. Heimans voor de schooljeugd om mee te nemen op hun wandelingen, al dan niet onder begeleiding van de leerkracht. Het boekwerkje heeft een fijn formaat dat je zo in je jaszak steekt en is heerlijk om door te bladeren. Er staat van alles in beschreven over het leven van plant en dier, gerangschikt op jaargetijde en landschap. En achterin een hele reeks aan plaatjes die de jeugd in kon kleuren (na grondige observatie van het bloemetje in zijn natuurlijke omgeving). Het geheel is geïllustreerd met mooie pentekeningen en het begint met de uitnodiging: *“Komt, makkers, mee naar buiten”*. En dat past ons IVN-ers

natuurlijk helemaal! Want waar kun je beter leren van de natuur als in de natuur!

Celia Horst

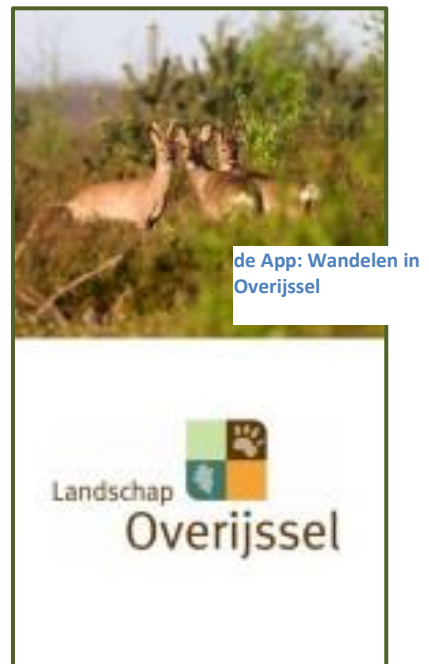
Ps. Heeft u leuke herinneringen aan (het werk van) deze bijzondere man?

We vinden het leuk als u ze met ons delen wilt.

Schrijf ze op en stuur ze naar de redactie: celia@jfhorst.nl

Wandelen met de digitale boswachter

Enige tijd geleden hebben Tineke en ik ons aangemeld bij Landschap Overijssel als routemaker. Dat wil zeggen dat het ons leuk leek een wandeling over de Lonnekerberg te beschrijven, zodat mensen die met de smart-telefoon in de hand kunnen lopen en al lopend wat extra informatie kunnen lezen en kunnen zien waar de route loopt. Een soort digitale boswachter dus. Landschap Overijssel heeft daarvoor een app ontwikkeld die je kunt downloaden in de Play-store (Android) of de App-store (Apple). Wie niet over een smartphone beschikt kan op de website van Landschap Overijssel een route uitkiezen en vervolgens printen. Er zijn al een stuk of 40 routes

klaar voor gebruik. Onze route voor de Lonnekerberg is nog niet klaar, want er zitten nog wel wat kleine haken en ogen aan. Zo is de app nog niet helemaal perfect en wordt er regelmatig een nieuwe versie van gemaakt.

Als routemaker zit je dan wel even te knippen van “ik snap het niet, gisteren kon dit nog wél als ik op dit knopje drukte”. Maar al doende leert men, is het devies.

Gisteren was ik, jammer genoeg zonder Tineke, op een bijeenkomst in Lemele met een groep van ongeveer 15 routemakers uit de regio.

Nadat we eerst enthousiast waren toegesproken door Antje Grolleman, die dit project leidt, gingen we op pad om een route lopen: Ommen (Archem), startpunt Camping Lemelaresch. Als extraatje mocht een deelnemer, die toevallig al met een stok liep vanwege een knieblessure, plaatsnemen in een rolstoel. Dat was om uit te testen of de betreffende route ook voor mensen

met een beperking geschikt was. Helaas bleek dit niet het geval te zijn en moet de rolstoel-duwer zich flink in het zweet duwen.

Ook moest degene die in de rolstoel zat af en toe uitstappen, omdat het pad zelfs te smal

was voor de rolstoel of hij dreigde om te kiepen in een modderpoel.

Er waren ook 2 vertegenwoordigers mee van de Stichting Groen & Handicap (www.natuurzonderdrempels.nl). Zij hopen dat de routemakers ook een aantal routes gaan maken die wél geschikt zijn. Deze stichting heeft al wel een lijst van startpunten voor dit soort wandelingen (www.wandelenmeteenbeperking.nl).

De app-wandeling, die ongeveer 5 km. lang was, was heel gezellig en ook leerzaam doordat we onze ervaringen met de app konden uitwisselen en het bleef op één buitje na droog. Halverwege was er nog een koffiestop bij een RUST.

Dankzij het feit dat minstens de helft van de deelnemers een smartphone of iPad in de hand had, is er niemand verdwaald en kwamen we na ongeveer 2 uur wandelen weer bij ons startpunt. Na de lunch konden we al onze vragen en suggesties kwijt aan Jeroen Nijhuis, degene die de app voor Landschap Overijssel ontwikkelt. Hij zorgt ervoor dat de app steeds gebruiksvriendelijker wordt.

Antje Grolleman sloot af met een oproep voor meer routes, maar ook zoekt zij op dit moment route-invoerders. Dat zijn mensen die het leuk vinden thuis achter de computer een (op papier) bestaande route in te voeren. Voorwandelen is daarvoor dus niet nodig. Wie zin heeft moet zich even melden bij Antje: Antje.Grolleman@landschapoverijssel.nl

Lidy Vrijheid, 20 september 2015

Vogel-voederpaal-feestje ..

Eind juli verblijf ik samen met een vriendin in een zomerhuisje bij Markelo. Heerlijk een weekje daar in de bossen. En dit is wel een heel bijzondere plek, in de stilte, te midden van vogels en eekhoorns.

Vanaf ons terras kunnen we elke dag van dichtbij genieten van musjes, meesjes, zwartkopjes, kuifmeesjes, boomklevertjes en twee bonte spechten (vrouwje en mannetje) en allemaal willen ze “méeé-eten”. Wat een feestje !

Er staat namelijk een zelfgemaakte vogel-voederpaal op een 2,5 mtr hoge boomstam, met allerlei vogelhuisjes, zaadcontainers, waterbakjes en pindakaas pot.

’s Ochtends zien we in de verte al onze huis-eekhoorn in de hoge naaldbomen. Hij zwiept van tak naar tak en komt steeds dichterbij.

Wat geritsel in de struiken en ja hoor, daar is ‘ie. Hij klimt via zijn speciale trappetje omhoog, trekt zich nergens iets van aan en graait vervolgens enthousiast met z’n pootje in de pindakaas. (Is dat eigenlijk wel gezond voor eekhoorns ? Geen idee, maar lekker vindt ie het blijkbaar wel..)

En tijdens een heftige storm schuilt een natte verfomfaaide Vlaamse gaai onder het afdakje (zie foto). We maken ons een beetje zorgen want hij ziet er wel erg gehavend uit. Gelukkig schudt hij na ruim een half uur zijn vleugels uit en begint zó driftig te eten, alsof hij in weken niets heeft gehad.

Wat een geweldig idee om je tuin zo nog aantrekkelijker te maken voor vogels en andere beestjes. Zo, nu genoeg geschreven. Ik sla maar eens aan het timmeren..

Tineke Eitink

De goastok

Hij draait linksom, dat we dat vooral niet vergeten. Hij ziet er uit als een uitgerekte wokkel. Die draaiing ontstaat omdat een klimplant, doorgaans een kamperfoelie, zich om een jonge berk of els slingert en hem min of meer wurgt. Omdat de klimplant met het licht mee groeit, komt er vanzelf een linkse draai in.

In Twente is deze goastok een soort van instituut, een iconische wandelstok. En er zijn mensen die er ware kunststukjes van maken door deze stok mooi te decoreren en lakken. Op 20 september werd er in de Twentse Welle zelfs een heuse strijd gestreden om de eer van de mooiste goastok. Die bleek uit De Lutte te komen. In de Tubantia van 21 september werd hier verslag van gedaan.

Het erbij geplaatste gedicht over de gebruiksmogelijkheden van de goastok wil ik graag met u delen:

*Nen steun veur a'j wilt goan
Of a'jt gevoar van oe of wilt sloan
Al is ter geen in weg of steg
't is oen kameroad op oen'n weg.
Hee is dreejt en vorm deur 't leem'n
Den vorm hef'n kamperfoelie 'm gem'n
Zoonder den was'n stam stief en recht
Noe is den vorm deur'n kamperfoelie op'elegd.
't Is nen spiraal den linksum opwaarts geet
Want verget veural bie dissen stok ok net:
Kiek efkues um, meer vaker veuroet
Dan koomp't leem'n 't beste oet.*

Jan Willem had tijdens een van de schoolwandelingen op het Aamsveen ook zo'n prachtige stok bij zich. Zijn ervaringen en gebruiksmogelijkheden bracht hij als volgt onder woorden:

Een stok om mee te.....

Toen ik deze zomer tijdens de Aamsveenwandelingen voor de basisscholen besloot om als aardigheid eens een 'goastok' mee te nemen, zag ik sommige ervaren medegidsen al bedenkelijk kijken. Niet meteen begrijpend het waarom van hun kijken zo, besloot ik dat te negeren. Later snapte ik het.....

Vooralsnog was het leuk om te vertellen hoe dat allemaal zit met zo'n goastok en hoe die tot stand komt. Tot grote verrassing, ook van mezelf, bleek er naast het aanloop pad naar de uitkijktoren menig goastok in wording te aanschouwen!

Vraag kinderen ergens op te letten of naar uit te kijken en ze zien niets anders meer dan dat. Ze vergeten ook tegelijk voor zich uit te kijken en op het pad te letten. En niet alleen de kinderen..... Met soms als gevolg struikelen over boomstammen of soppen door modderplassen!

Afijn, zo meende ik er ook goed aan te doen om mijn goastok in wisselbeurt door de kinderen te laten gebruiken. Wat toen volgde was een gekissebis over hoe lang en hoe vaak die wandelstok al wel door deze en gene was gehanteerd. Ik zeg met opzet gehanteerd, want hij werd niet gebruikt om alleen maar mee te 'goan', maar ook om er mee te '.....' (Rijmt!)

Toen de andere, 'stokloze' kinderen ook een stok gingen zoeken (er waren immers genoeg mooie gesnoeide takken voorhanden) dacht de gids aan z'n eigen jeugd en vond het goed.

Maar allengs begreep ik de bedenkelijke blikken van mijn medegidsen aan het begin van de wandeling meer en meer. Vervaarlijk rondzwaaiende stokken, katachtige ontwijkende bewegingen van kinderen, het werd me te gortig. Ik confisqueerde de stokken om ze als ongewenste smokkelwaar (wapentuig) in het veen achter te laten..... En de goastok? Die nam ik zelf ter hand en leidde de kinderen daarmee veilig en in vrede, als ware het een herdersstaf, naar de uitgang.

Weer een, ondanks alles, mooie ervaring rijker!

Jan Willem Visschers

Nog meer verhalen uit het Aamsveen

Jan Willem verhaalde hiervoor al over zijn wandelingen in het voorjaar op het Aamsveen, maar omdat de Grauwe Klauwier en de Kraanvogel het Aamsveen hebben (her)ontdekt als broedgebied, heeft de terreinbeheerder (Harry Koster) ons verzocht om de activiteiten naar het najaar te verplaatsen.

Dit jaar was een soort van overgangsjaar en zodoende liepen we in het voorjaar en ook nog eens in het najaar met de kinderen van de basisscholen door dit prachtige stuk natuur. Vanaf volgend jaar zullen de schoolwandelingen met de kinderen van de basisschool in het Aamsveen alleen nog in het najaar gelopen worden.

Maar ook in het najaar is het een waar avontuur om het veen in te trekken. Wanneer je zo dwars door de manshoge adelaarsvarens weet te worstelen is het niet moeilijk je voor te stellen dat hier in vroeger tijden heel wat gesmokkeld is. De verhalen komen al snel tot leven en ik merkte zelf dat de kinderen het erg spannend vonden allemaal. Sommigen vonden het haast te spannend... Maar wat was het mooi en wat hebben we weer veel gezien en gehoord! Soms krijgen we dat terug in de vorm van verslagen, foto's en knutsels. En dat is natuurlijk geweldig leuk, om zo ook te zien wat de kinderen er van hebben gevonden en wat ze er van hebben opgestoken.

De kinderen van groep 6 van basisschool Het Zeggelt liepen in het voorjaar met ons op het Aamsveen en zijn op school druk aan het knutselen, tekenen en schrijven gegaan.

Een van de kinderen had zelfs een complete plattegrond gemaakt van de gelopen route met daarbij een heel mooie tekening van de kluunplaats.

Die tekening heeft een mooi plaatsje op de omslag van deze gids gevonden.

Van groep 7 van de Prinseschool (Staringstraat) kreeg ik per mail de volgende enthousiaste verslagen van hun tocht in het najaar:

Er was weer is een uitje met school... Aamsveen!

Veel natuur, we vormden een groepje. Ezra, ik, Siep, Chris, en Job.

Op het begin gingen naar een hoge toren met een GEWELDIG UITZICHT!

Later zagen we kikkers. Van kleine tot hele grote.

Ook hebben we padden gezien.

Onze gids zij dat er zelfs ook wilde dieren leefden,

eigenlijk snapte ik het soms niet. Maar later begreep ik meer dan in het begin.

Het was ook gewoon gezellig.

Toen we alle struiken door waren gelopen, toen gingen we lunchen op een stenen pad. Ik zag ook kleine spinnetjes met witte bolletjes (van eitjes) het lunchen was snel voorbij.

Onderweg zagen we ook veel, een treinspoor, kikkers en padden.

Wat me ook op viel is veel modder en diep in het veenmos kon je er zelfs doorheen zakken!

En toen was het jammer genoeg snel voorbij. En liepen we terug en fietsten.

Ik wil het Aamsveen bedanken voor ons geweldig uitje, en onze gids!

Groetjes, Wouter

De Aamsveenwandeling

We gingen eerst op de fiets naar het Aamsveen.

Op het laatste toen we nog een klein stukje moesten waren er heel veel hobbels en steentjes. En toen we er waren, waren we natuurlijk in het bos.

*En we moesten groepjes maken. Ik zat bij Julia, Sam, Bertus en Ryan.
Het was heel leuk met het groepje.
Eerst gingen we door de brandnetels heen.
En toen waren we in een soort weiland. En daar was het heel erg drassig.
En toen we weer terug gingen naar het bos en kwamen we bramen tegen.
En die gingen we plukken en eten.
Toen gingen we naar een huisje en daar waren bordjes met weetjes.
En toen gingen we naar boven want er waren twee verdiepingen.
En dus gingen we naar boven. En op de muur stond iets heel grappigs, Noa is
met zijn kontje in het water gevallen. En daar moesten we heel erg om lachen.
En we leerden ook de tijd.
Nee niet de tijd op je horloge maar de tijd via de bomen.
En daarna gingen we verder.
We kwamen kikkertjes tegen en ik mocht er een vasthouden.
Toen gingen we naar de grenspaal van Duitsland.
En toen gingen we verder naar een groot beeld.
Daar ging juf een foto van ons maken.
En daarna moesten we als een speer weer terug naar de plek waar we waren
begonnen. En toen gingen we weer naar school fietsen.
Einde!!!
Van Sarah*

Het was voor ons als gidsen even wennen om in het najaar te lopen. Veel dingen zijn toch écht wel heel anders. Sommige gidsen en kinderen kwamen ook goed nat terug na hun wandeling. Maar wat mij betreft kan ik maar één conclusie trekken: ook in het najaar is het Aamsveen een prachtig gebied om met de kinderen te struinen en te ontdekken wat er allemaal aan schatten en verhalen verborgen ligt.

Celia Horst

Bericht uit de heemtuin

Ondanks de soms zware regenbuien de afgelopen zomer hebben wij toch bijna alle woensdagochtenden kunnen werken in de heemtuin en was de zomer nog niet zo slecht. Ons in het voorjaar aangelegde zandgebiedje werd soms gebruikt als zandbak voor de kinderen en harkte met name Pim het maar weer glad, er beginnen al enige kruiden aan te slaan die er geplant zijn, zoals het muizenootje maar het gaat nog niet hard. De heide aan de randen steekt nu mooi af, onlangs hebben we er nog meer zand opgebracht,(Ons) had zand over

dus weer de kruiwagen gepakt, alleen was het zand nu erg zwaar vanwege de regen.

Eigenlijk hebben we nog te weinig vrijwilligers want de strijd tegen de vergrassing is taai en een ochtend inclusief koffiedrinken met elkaar is zo weer om maar willen we vanwege de gezelligheid ook niet missen en wanneer je soms moet vergaderen i.v.m. de naderende Twentse Landdag is de ochtend wel heel kort, maar alla, een ieder doet zijn of haar best!

We zien regelmatig een eekhoortje van tak tot tak springen en wespen nesten zijn ook waargenomen evenals die van mieren.

Ook is het looppad t.o. de vijver waar veel koningsvarens staan verlegd en opgevuld met houtsnippers, ook zal de vijver nog uitgebaggerd moeten worden want tijdens het waterdientjesvangen met de Landdag bleek het vijverwater te voedselrijk wat volgens onze biologe te zien was aan de soorten diertjes die gevangen werden, kortom genoeg werk nog, in een tuin ben je eigenlijk nooit klaar!

Komende herfst gaat het zwarte landbouwplastic van de helft van de akker eraf en hopen we dat de kweek aardig dood is en moet de andere helft er weer onder gestopt met houtsnippers er weer op voor een natuurlijk ogend geheel.

Het bijenhotel is ook opgeknapt van de zomer, de banken vlakbij gaan we nog verplaatsen i.v.m. de vernielingen die soms plaats hebben, dit gaan we met z'n allen aanpakken want dat is een zware klus, de poeren moeten uitgegraven etc..

Als komende winter het weer zacht is moet er ook flink gesnoeid worden in het heembos, dus nog genoeg werk aan de winkel maar dat is niet erg.

Jeanette Eisma

De Twentse landdag in de heemtuin

Wij begonnen al vroeg met de kraam op te bouwen, de eersten waren er rond 8.45 uur en er was al een gonzende activiteit te bespeuren van mensen om ons heen!

Een ieder had zo zijn eigen taken op deze dag en moest ook z'n eigen 'toko' opbouwen, de een het egel

huis op het grasveld in de heemtuin, een ander de bijenhotelletjes en oorwurmpotjes en natuurlijk niet te vergeten bij de vijver de boomkikker die de aandacht trok van menigeen en waar de waterdiertjes gevangen werden. De boomkikker had er na een paar uur schoon genoeg van en er werd volgens afspraak gewisseld door onze vliegende kiep!

Eigenlijk hadden we te weinig bemensing, bij elke activiteit zouden wel twee mensen moeten zijn om met name s 'middags de drukte aan te kunnen. Sommige vaders hadden weinig geduld met hun kroost en een activiteit moet ook niet te lang duren, maar het lukte toch aardig allemaal.

De kraam stond een beetje aan de rand bij de grote vijver in het park en de mensen liepen dan door zonder naar de heemtuin te gaan, dus moeten we een volgende keer om een wat drukker plek vragen!

De kinderen kozen het meest voor de bijenhôtels gemaakt van door ons gespaarde lege poezenblikjes waar ze rietstengels en Japanse duizendknopen

in moesten stoppen en zelf af knippen met een snoeischaar, maar pas op met die kleine vingertjes!

De oorwurmpotjes vonden sommigen maar eng althans de benaming ervan, maar na enige uitleg kwamen de kinderen en hun ouders toch wel over de streep, de rietstengels waren bij de UT gesneden na gevraagd te hebben of

dat mocht en de duizendknopen bij de grote vijver in het Ledeboerpark. De oorwurmpotjes stopten de kinderen vol met hooi of stro en thuis konden ze er een uiennetje of mandarijnennetje omdoen zodat het er niet uit zou vallen en werd dat ook weer hergebruikt.

Bij de compost hoop was het óók een drukte van belang om met zoekkaarten en de bij de kraam ontvangen opdracht de bodemdiertjes in een loeppotje te onderzoeken en te benoemen, zoals werd gevonden, een worm een pissebed etc..

Zo na vieren werd het stiller en konden we geleidelijk aan gaan opruimen, ondergetekende was om 17.45 uur weer thuis maar na een mooie dag en goed weer een voldaan gevoel en daar gaat het toch maar om nietwaar?

Jeanette Eisma

Kraampje IVN bij Twentse Landdag

Op 20 september 2015 spoedde ik me door de menigte van de Twentse Landdag, ik was op zoek naar de sprookjeskikker. In de heemtuin aangekomen zag ik hem bij de vijver zitten. Zijn felgroene kleur viel wel op. Op dat moment kwamen ook twee ouders met hun kinderen aangelopen. Zij keken met grote ogen naar de kikker die hen uitnodigde om met een schepnetje waterbeestjes te gaan zoeken in het water. 'Spring jij maar in de vijver', zei het jongetje tegen hem. Maar dat

deed kikker Ton natuurlijk niet. Deze kinderen bleven maar even, maar de rest van de dag was de kikker Ton druk bezig. Kinderen konden waterbeestjes vangen en er eentje uitzoeken, onder de loep bekijken en aan de hand van een zoekkaart uitzoeken welke diertje ze gevangen hadden. Reuzeleuk vonden de kinderen het. Meestal vingen ze posthoorn – of poelslakken. Later op de middag was Hanneke in de kikker omgetoverd en was Ton weer gewoon. Ondertussen was ik naar de IVN kraam gegaan om daar te helpen. De vogeltaart van Elly was een blikvanger. Er waren zelfs kinderen die daarvan wel een stukje wilden opeten. Veel mensen waren daarin geïnteresseerd en vroegen hoe je zo iets kon maken. Frieda en Mieke gaven uitleg over gestold frituurvet waarin vogelzaad wordt vermengd.' Als de taart klaar is dan is het leuk om het in de tuin te zetten en dan naar de vogels te kijken die daarop af komen,' vertelde Frieda.

Opvallend was ook het bijenhotel dat op tafel van de kraam stond. Het was een cd-rek, opgevuld met strootjes waarin solitaire bijtjes konden nestelen. Er lag informatie bij en natuurlijk gaf Frieda ook uitleg aan mensen. Een moeder vroeg of er een natuurclub is voor haar dochter. Helaas niet, maar dit lijkt een aandachtspunt voor het IVN. Er schijnt toch wel een behoefte te zijn bij jonge kinderen voor een natuurschool. In de heemtuin was Ineke aan het werk met kinderen. Ze gingen waterbeestjes

vangen in het water. Er waren jongetjes die niet meer wilden weg gaan, zo leuk vonden ze het spelen met de schepnetjes en het bekijken van de waterbeestjes. Toen Ineke met deze activiteit gestopt was, kwam ze bij de kraam zitten. Er stond er een prachtig roodgekleurd boeket op tafel, Hanneke en Frieda hadden deze planten langs de kant van de weg geplukt en in een vaas gezet. Er zaten vlinderplanten, koninginnekruid, rozenbottel, venkel en bessen tussen. Een lust voor het oog!

Bij de kraam konden de kinderen zich aanmelden voor de tuindierenvriendentocht in de heemtuin. Ze kregen dan potlood en een opdrachtenformulier mee. Als ze klaar waren met deze tocht dan konden ze dit formulier door ons laten nakijken en dan kregen ze een button. In totaal zijn er 40 buttons aan kinderen uitgedeeld. De kinderen waren enthousiast en vonden de tuinkikker ook heel leuk.

Het was een geslaagde middag, zonnig weer. We stonden niet helemaal op een goede plek, op de hoek naar de heemtuin. Sommige mensen liepen door. Maar toch was er wel veel belangstelling voor onze kraam. Er was behoorlijk verkocht o.a. zoekkaarten en een kwartetspel. Al met al een geslaagde dag, vooral voor de kinderen die de

tuindierenvriendentocht hebben gedaan.

Ingrid Hoeksma

Afsluiting cursus Landschapsgids

Op 27 september 2014 startte de cursus Landschapsgids, een initiatief van Landschap Overijssel in samenwerking met IVN Enschede. Naast een groen module, geologie van Twente, leermethodes en verhalen vertellen, lag de nadruk vooral op natuurbeleving.

Zaterdag 12 september jl. werd de cursus in Hof Espelo afgerond met de module "Verdieping".

Deze gezellige terugkomdag bestond uit een persoonlijke evaluatie van het afgelopen jaar, toekomst ideeën, nieuwe spelletjes in de natuur, een overheerlijke lunch en een boeiende excursie "Sporen in de natuur".

Daarna was er voor de IVN-ers Ietje, Celia, Henk Brinks, Erica, Lidy Schans, Chris en mijzelf een officieel certificaat. Dat betekent dat wij vanaf nu jaarlijks activiteiten/publiekswandelingen kunnen organiseren voor zowel Landschap Overijssel als voor IVN Enschede, in een door ons uitgekozen gebied in Twente. Favoriete gebieden zijn o.a. Hof Espelo, Aamsveen, Lonnekerberg, Buurserzand en het Witte veen.

Met dank aan Hanneke van ons IVN en Carin de Cloe, Marjan Wagenaar en een aantal senior gidsen van Landschap Overijssel voor hun begeleiding.

Tineke Eitink

Van de redactie

Ook deze gidsengids is weer tot stand gekomen met behulp van leuke en interessante kopij die binnenkwam bij de redactie. Toch zijn we altijd weer op zoek naar nieuwe leuke, inspirerende en leerzame stukken voor in de volgende gidsengids. Heeft u iets leuks, bijzonders, interessants ontdekt, beleefd of meegemaakt? Of misschien kwam u iets opvallends tegen in de krant of heeft u een passend gedicht wat een plekje verdient in de gidsengids.

Schroom dan niet en klim in de pen of kruip achter de computer of de typemachine en stuur het naar de redactie:

Celia Horst-Geijtenbeek
Burg. Stroinkstraat 375
7547 RH Enschede
celia@jfhorst.nl

Kijk eens op onze website en zie daar de Gidsengids in kleur!

Bent u bereikbaar via e-mail, dan verzoeken we u vriendelijk uw e-mailadres door te geven aan het secretariaat:

secretariaatvnnenschede@gmail.com

Tot slot nog een reactie van 2 meisjes uit groep 6 van basisschool Het Zeggelt

Gemaakt door 2 meisjes uit groep 6

TURF

WOLen
Gras

vossensporen

SUPER

LAREN

i

M
F
O
S
T
e
r
M
o
s

In het Aamsveen

We begonnen de tocht met een super leuke gids. Ze deden hele leuke dingen met ons zoals: nectar uit bloemen zuigen en aan planten ruiken. We hebben super veel geleerd over planten, turf, dieren en het veen. Ook hebben we veel geleerd over de geschiedenis van het veen. We kwamen dieren tegen waaronder kikkers, vlinders, en naaktslakken... en geurende vossendrolletjes. We hebben ook de zeldzame orchidee!

We vonden het super leuk!
Het is echt een aanrader!
We hopen dat het altijd zo blijft!

Einde

G
I
D
S

V
e
e
n
P
l
u
i
s

W
A
T
E
R

D
I
E
R
E
N

L
E
U
K

V
E
E
N

M
E
K
E
R

Colofon

Instituut voor Natuureducatie en
duurzaamheid, afdeling Enschede

De Gidsengids verschijnt
4 keer per jaar.

Redactie

Celia Horst-Geijtenbeek
Burg. Stroinkstraat 375
7547 RH Enschede
celia@jfhorst.nl
☎ 053-4343648

Lidmaatschap IVN

De contributie bedraagt voor:
IVN-leden € 18,50 per jaar
huisgenootleden € 5,00 per jaar.

De minimale bijdrage voor
donateurs is € 12,00.

Opzeggen:
schriftelijk vóór 1 december

IBAN: NL05 INGB 0000 8388 83
t.n.v. IVN Enschede

Website: www.ivn.nl/enschede

Webbeheerder

Jan Willem Visschers
jwvisschers@gmail.com
☎. 053-4765535

Bestuur :

Voorzitter

Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104
7535 DD Enschede
hanneke_van_dorp@planet.nl
☎ 053-4780392

Secretariaat en ledenadministratie

1^e secretaris
Mieke Vlierhaar
Bergweg 27
7524 CT Enschede
☎ 053 433 69 90
2^e secretaris
Lidy Schans
secretariaativnenschede@gmail.com

Penningmeester

Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
dendirk@home.nl
☎ 053 4311364

Leden

Ineke Muijser
Broekheurnerring 619
7544 TN Enschede
w.h.muijser@kpnmail.nl
☎: 053- 4762518

